

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 4 · 6. oktober
Sesjonen 2022–2023

Møte torsdag den 6. oktober 2022 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2023
2. Referat

Presidenten [10:00:07]: Representanten Dag-Inge *Ulstein*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Tellef Inge *Mørland*, Even *Eriksen* og Birgit Oline *Kjerstad* om permisjon i tiden fra og med 11. til og med 13. oktober, fra representanten Ove *Trellevik* om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 16. oktober og fra representanten Silje *Hjemdal* om permisjon i tiden fra og med 8. til og med 16. oktober – alle for å delta på Den interparlamentariske unions 145. sesjon i Kigali, Rwanda
- fra representanten Ingvild *Wettrhus Thorsvik* om permisjon i tiden fra og med 10. til og med 14. oktober og fra representantene Lise *Christoffersen*, Morten *Wold*, Lise *Selnes* og Andreas *Sjalg Unneland* om permisjon i tiden fra og med 11. til og med 13. oktober – alle for å delta på Europarådets parlamentarikerforsamlings fjerde delsesjon i Strasbourg
- fra representanten Helge André *Njåstad* om omsorgspermisjon i tiden fra og med 11. til og med 13. oktober
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Lene *Westgaard-Halle* fra og med 6. oktober og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
 - For Aust-Agder: Abel Cecilie Knibe *Kroglund* 11.–13. oktober
 - For Vest-Agder: Emma Georgina Lind 11.–13. oktober
 - For Buskerud: Solveig Vestenfor og Lavrans Kierulf 11.–13. oktober
 - For Hedmark: Bente Irene Aaland og Håvard Sagbakken Saanum 11.–13. oktober
 - For Hordaland: Sigbjørn Framnes, Charlotte Spurkeland og Stig Atle Abrahamsen 11.–13. oktober

For Møre og Romsdal: Kim Thoresen-Vestre 11.–13. oktober

For Oslo: Stina Baarne Hassel 11.–13. oktober

For Vestfold: Renate Sølversen Berge 6. oktober og inntil videre

Presidenten [10:02:06]: Renate Sølversen Berge er til stede og vil ta sete.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum overbrakte 2 kgl. proposisjoner:

- om statsbudsjettet for 2023 (Gul bok) (Prop. 1 S (2022–2023))
- om skatter, avgifter og toll for budsjettåret 2023 (Prop. 1 LS (2022–2023)) (se under Referat 11. oktober)

Presidenten [10:02:37]: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Andreas *Sjalg Unneland* vil framsette et representantforslag.

Andreas *Sjalg Unneland* (SV) [10:02:53]: På vegne av representantene Kathy Lie, Marian Hussein og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om bedre oppfølging av unge innsatte i fengsel.

Presidenten [10:03:04]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:08]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2023

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:03:36]: Bildet bak presidenten og meg er et av de mest kjente bildene i norsk historie. Her leser Christian Magnus Falsen opp Norges grunnlov for Riksforsamlingen på Eidsvoll i 1814.

Oscar Wergelands bilde ble gitt som gave til Stortinget i 1886 av korpselegen Lorentz Ring. Han ønsket at bildet skulle være et vern om Grunnloven som ble vedtatt på Eidsvoll.

Maleriet var hele tiden ment å henge rett bak presidentplassen. Det er komponert slik at to forsamlinger møtes: Riksforsamlingen på Eidsvoll og det til enhver tid sittende storting. Den første presidenten snur seg og ser ut på oss, ser inn i vår tid. Wergelands bilde er en del av vår felles kulturarv.

Hvorfor snakker jeg om dette maleriet? Jo, fordi det trekker en linje fra Eidsvoll i 1814 til det Norge vi har i dag, nettopp slik hensikten var.

I 1814 var Norge blitt en kasteball etter napoleonskrigene. Fra å være et lydrike under Danmark ble vi kas-

tet inn i en union med Sverige. Men i mellomtiden var frøet til det som skulle bli det selvstendige Norge, sådd – på Eidsvoll. Innføringen av parlamentarismen i 1884 var gjødsel for dette frøet, og i 1905 kunne vi endelig bryte unionen med Sverige.

Samtidig med oppbyggingen av vårt folkestyre, vårt demokrati, bygde Norge seg opp til å bli en industrinasjon, først og fremst på grunn av vannkraften. Takket være bl.a. arbeiderdemokraten Johan Castberg og konsesjonslovene sikret vi at vannkraften forble under nasjonal kontroll. På den tiden ble vannkraften kalt «det hvite gullet». I dag er det uttrykket mer dekkende enn noensinne.

Hopper vi litt fram i tid, er det nettopp dette grunnlaget våre forgjengere lente seg på da utenlandske selskaper ville begynne å lete etter olje på 1960-tallet.

De var langt fra sikre på at selskapene ville finne noe særlig olje. Men de var framsynte nok til å sikre at eventuelle ressurser ikke tilfalt noen få utenlandske eiere, men derimot forble til det beste for fellesskapet i Norge. I Norge er vi nå alle deleiere i oljefondet, ett av verdens største fond. Verdenshistorien er full av eksempler på land som ikke har klart det.

Men hvordan greide vi det? Jo, ved at generasjonene før oss gjorde kloke valg og så nødvendigheten av å bli enige om hvilke valg man skulle ta. Ett av disse valgene var at fellesskapets interesser, våre alles interesser, må gå først.

Verden ser ganske annerledes ut enn da vi satt i Hurdal og forhandlet for ett år siden. Kursen vi staket ut der, ligger fast. Men farvannet er urolig rundt oss. Vi skal trygt i havn.

Det krever at vi manøvrerer skuta litt annerledes nå. Vi står i en krevende tid. Det er krig i Ukraina, energikrise i Europa og kraftig prisvekst.

Samtidig som norsk økonomi går for fullt, har Putins krig snudd mye på hodet. Den har enorme og tragiske konsekvenser for befolkningen i Ukraina og har endret den sikkerhetspolitiske situasjonen i nærområdene våre. Den har også ført til en strøm av fortvilte flyktninger og bidratt til at allerede stigende energipriser har steget enda mer.

I Europa kan det bli kritisk mangel på gass til vinteren. Her hjemme merker vi det gjennom ekstreme strømpriser i deler av landet.

Hovedmålet med budsjettet vi legger fram i dag, er å bidra til å få kontroll på den kraftige prisveksten, skape trygghet rundt folks økonomi og arbeidsplasser og utjevne de sosiale og geografiske forskjellene.

I en situasjon som nå kan det være stor forskjell på mikro – det nære – og makro.

Jeg snakket med en entreprenør senest denne uka. Han fortalte at han var redd for prisene og for at det kun-

ne bli flere konkurser framover. Men mot slutten av samtalen sa han at det største problemet for ham i hans firma er at han ikke får tak i nok folk – nok kvalifiserte arbeidsfolk.

Det illustrerer kontrasten i situasjonen vi står i. Dette har gjort budsjettarbeidet til en krevende balanseøvelse.

Samtidig som det er knapphet spesielt på kvalifisert arbeidskraft, står fremdeles mange uten jobb, særlig mange unge. Vi skal gjøre det vi kan for at de som nå har kommet i arbeid, beholder jobben, og at enda flere kommer i jobb.

I makro – altså samlet sett – er det økonomiske bildet preget av høyt press. Arbeidsledigheten er veldig lav. Aldri før har flere nordmenn gått på jobb enn i dag. Det er rundt 90 000 flere i jobb nå enn det var før pandemien. Det er veldig, veldig bra – for oss som samfunn og for hver av dem som har kommet i arbeid. Tenk hvor mye det har å si for familieøkonomien om det er ingen, én eller begge de voksne som har jobb!

Samtidig har mange bedrifter det slik som entreprenøren jeg snakket med; de sliter med å få tak i nok folk. Og selv om aktiviteten ser ut til å dempe seg litt nå, er det mye som tyder på at ledigheten vil holde seg lav.

Det kan bli vanskelig for bedriftene å rekruttere nye ansatte også framover. Dette kan forsterke en prisvekst som allerede har gjort innhugg i norske lommebøker. Det er en fare for at prisveksten biter seg fast på et høyt nivå. Det må vi unngå.

Selv om det går bra i makro, kan det være helt annerledes i mikro – altså i det nære: for den enkelte, for familier, for unge nyetablerte. Det er mange som kjenner på uro rundt sin økonomiske situasjon nå. Det er dem dette budsjettet i stor grad handler om – om å bidra til økt trygghet for vanlige folks hverdagsøkonomi.

Det aller viktigste tiltaket vi må gjøre da, er å redusere oljepengebruken. I 2023 legger regjeringen opp til å bruke 316,8 mrd. kr fra oljefondet. Det tilsvarer 2,5 pst. av fondskapitalen og er 18,3 mrd. kr mindre enn det det ligger an til i inneværende år. Med lavere oljepengebruk bidrar vi til å få kontroll på den høye prisveksten, som skaper utfordringer for så mange.

For hva er egentlig problemet med priser som stiger?

La oss gå mer enn 50 år tilbake i tid – mot slutten av 1960-årene og inn på 1970-tallet. Prisstigningen tok seg kraftig opp og holdt seg høy i lang tid. Den gang, som nå, ble det vanskeligere å få pengene til å strekke til. Prisstigningen gjorde det vanskelig å planlegge både for folk, for bedrifter og for myndighetene. Og den gikk ikke over av seg selv: tvert imot, den var selvforsterkende.

Det er mange likheter mellom 1970-årene og det bildet vi står overfor nå. I to tiår var prisstigningen lav,

før det kom en lavkonjunktur på 1970-tallet. Den ble møtt med høy offentlig pengebruk. Samtidig mangedoblet oljeprisen seg – på samme måte som energiprisene stiger kraftig nå. Høy prisvekst ble møtt med høye lønnskrav. For å dekke økte lønnskostnader satte bedriftene prisene ytterligere opp. En klassisk lønns- og pris-spiral var i gang, og det måtte kraftig skyts til.

Først på slutten av 1980-tallet ble prisveksten bekjempet – med renteøkninger og innstramminger, og det tok ytterligere noen år før den var under kontroll.

Dette kan høres teknisk ut. Men jeg husker selv godt hvordan fedre i nabolaget ikke hadde jobb på 1980-tallet, og hus som ble solgt på tvangsauksjon. Så konsekvensene kan være dramatiske. Vi må unngå at historien gjentar seg – unngå at de mange som nå har fått seg jobb, mister den igjen. Derfor må vi stramme inn nå – ikke vente. Det vil bare utsette problemet og gjøre det større.

Det enkleste for alle oss som skal få et statsbudsjett til å gå i hop, ville vært å bruke mer oljepenger. Problemet da er at vi gjør utfordringene større og overlater problemet til andre – til folk og bedrifter rundt i Norge.

Når finanspolitikken spiller på lag med pengepolitikken, blir behovet for renteøkninger mindre, ikke større.

Renteøkninger slår rett inn i lommeboka til folk og på bunnlinja hos bedriftene. Vi nordmenn ligger helt i verdenstoppen når det gjelder hvor mye lån vi har i forhold til inntekten vår. I tillegg er det mye vanligere å ha flytende rente her enn i andre land. Det gjør at renteøkninger slår kraftigere inn enn vi har sett på flere tiår.

Tidligere kriser i denne salen, eller i landet vårt, har vi løst ved å bruke mer penger, som vi gjorde etter finanskrisen i 2008, eller ved oljeprisfallet i 2014 og pandemien i 2020.

Men den tiden er forbi. Situasjonen vi står i nå, løses ikke med økt pengebruk, men med mindre pengebruk. Økt pengebruk kan faktisk skape en ny krise istedenfor å løse en krise.

Derfor har arbeidet med statsbudsjettet for neste år vært et intenst møte med en ny virkelighet – en virkelighet som kommer til å kreve mye av oss alle.

Det er krig i nærområdene våre, og energikrisen i Europa varer ved mens kong Vinter kryper stadig nærmere. På toppen av dette er det mange som bærer på uro for hvor dyr maten, strømmen og boliglånet vil bli.

I budsjettet er det en enorm utgiftsvekst på mange viktige områder. Bare på følgende fire områder vokser utgiftene med rundt 100 mrd. kr fra budsjettet som ble vedtatt i fjor høst, til nå:

- folketrygd – pensjon – kraftig vekst, men vi må jo sørge for at folk får pensjonen sin
- mottak og integrering av ukrainske flyktninger – selvfølgelig må de få tak over hodet og komme seg inn i samfunnet vårt

- pågående statlige byggeprosjekter
- videreføring av strømstøtte til husholdningene

Bare på disse fire områdene er det 100 mrd. kr mer som må dekkes. Det er et enormt beløp. Det er omtrent hele samferdsels- og politibudsjettet til sammen.

Men vokser ikke inntektene, da? Jo, inntektene vokser også, bl.a. fordi strømmen er dyr, og mange er i jobb. Den underliggende inntektsveksten fra fastlandsøkonomien var likevel flere titalls milliarder kroner mindre enn utgiftsveksten da vi startet budsjettarbeidet. Vi måtte derfor finne flere titalls milliarder kroner i inndekning før vi kunne bruke en eneste krone på andre viktige tiltak, som å styrke forsvaret og den nasjonale beredskapen vår.

Situasjonen nå står i sterk kontrast til årene før koronapandemien, der man i gjennomsnitt hadde over 20 mrd. kr årlig til nye prioriterte formål og satsinger.

Hvis det var mindre press i økonomien, kunne vi fylt dette hullet med noen av de rekordhøye inntektene fra sokkelen. Men problemet er ikke at vi ikke har oljepenger. Når arbeidsledigheten er så lav som nå og prisveksten så høy, kan som sagt økt oljepengebruk øke risikoen for en økonomisk krise istedenfor å dempe den.

I tiårene vi har bak oss, har vi faset oljepenger inn i økonomien i et stadig større tempo. Det har gitt oss politikere ganske stor handlefrihet i budsjettpolitikken. Økonomiske tyngdelover og bred politisk enighet om rammeverket for finanspolitikken har likevel i stort sørgget for edruelighet i pengepolitikken.

Men så kom pandemien. Milliardene trillet av gårde, og i perioder ble det lagt fram store budsjettpåplussinger omtrent ukentlig. Dyre ordninger kom som perler på en snor og gjorde oss etter hvert litt fartsblinde.

Nå når vi ikke kan bruke mer oljepenger, er det i realiteten to andre alternativer å skaffe inndekning og handlingsrom på:

Vi kan kutte: i sykehus, eldreomsorg, politi – velferd. Men inndekningsbehovene er så store at kuttene måtte være i et omfang som på ingen måte er forenlig med det Norge vi skal ha – det Norge vi er så glad i.

Så vi verner de grunnleggende velferdstjenestene. Samtidig gjør vi betydelige innsparinger og omprioriteringer andre steder i budsjettet. Men det er også behov for det andre alternativet: å øke inntektene.

Vi skal gjøre det vi kan for at vanlige folk skal komme trygt gjennom denne tiden.

Vi skal redusere forskjellene, ikke øke dem. Større forskjeller skaper et samfunn vi ikke ønsker, og kan hemme økonomisk vekst.

Vi foreslår derfor et budsjett som er sterkt omfordelende. De som nå sliter med å få endene til å møtes, trenger skattelette, ikke skatteøkning.

Skatteendringene er derfor innrettet slik at de som tjener under 750 000 kr, får mindre skatt, mens de som har mye, og de som tjener mye på den ekstraordinære situasjonen vi er i, må bidra mer.

Forslagene gir en samlet inntektsskattelettelse for dem med inntekt under 750 000 kr på nær 4,5 mrd. kr. De med høyere inntekt vil samlet betale ca. 3 mrd. kr mer i inntektsskatt.

De som har rygg til å bære mer, må ta sin del. Vi øker formuesskatten. Vi øker også utbytteskatten, fra og med i dag, for å unngå tilpasninger, slik vi har sett ved tidligere økninger av utbytteskatten.

Som et situasjonstilpasset tiltak vil vi innføre en ekstra arbeidsgiveravgift på 5 pst. på lønninger over 750 000 kr.

I Norge har vi en lang historie med ordninger som gir fellesskapet deler av inntektene fra næringer som takket være tilgang til norske naturressurser tjener svært godt. Det er en historie fra 1905 til i dag. Dette har gjort at inntektene fra vannkraften, oljen og gassen har kommet oss alle til gode.

Forslagene regjeringen nå varsler, bygger på grunnmuren – bygger på vår historie – i skattesystemet vårt. Vi foreslår langsiktige grep som sikrer omfordeling og nødvendige inntekter, samtidig som vi fortsetter å bygge det landet vi ønsker. Derfor er det riktig å hente inn mer av overskuddet i næringer som får stor profitt av naturressurser som er vårt felleseie.

Gjennom innføring av grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft, økning i grunnrenteskatten på vannkraft og en ekstraordinær avgift på vann- og vindkraft grunnet de høye strømprisene vil regjeringen øke skatteinntektene med om lag 33 mrd. kr årlig. Hvis vi skulle tatt inn dette på en annen måte, måtte hver person – alle over 16 år som har skatteplikt til Norge – betalt 7 000 kr mer i skatt. Det er regjeringen imot. Det er mer riktig å ta det inn fra dem som har en ekstraavkastning i de tidene vi er inne i.

Tiden vi lever i, gjør at kostnadene stiger mye, også for staten og kommunene. I 2022 har kostnadsveksten vært betydelig høyere enn det som ble lagt til grunn i budsjettet.

Vi kan ikke kompensere for all kostnadsvekst. Også offentlig sektor må bidra i en situasjon der det er nødvendig å dempe aktivitet og tilpasse aktiviteten til et høyere kostnadsnivå. Mange, også i offentlig sektor, vil oppleve budsjettforslaget som stramt.

Vi vil løfte hele Norge – gi mer tilbake til dem som trenger det mest. Dette er verdier fra regjeringsplattformen. De står sterkt – også i et stramt budsjett. Vissheten om at du har penger til å betale lånet eller husleia, barnehagen og maten på bordet, gir trygghet.

Forslaget om lettelse i inntektsskatten for dem som tjener under 750 000 kr, betyr at en familie med to inntekter på 550 000 kr vil betale om lag 7 800 kr mindre i skatt i 2023 enn da vi overtok for ett år siden.

Vi har møtt utfordringen med ekstraordinært høye strømpriser med en av de mest omfattende strømstøtteordningene til husholdninger i verden. Vi foreslår 44,7 mrd. kr til videreføring av strømstøttestrukturen til husholdninger og borettslag. For en familie som bruker 22 000 kWh strøm i året og bor på Østlandet, vil det kunne bety anslagsvis 33 000 kr i strømstøtte neste år.

Vi har også fått på plass en strømstøtteordning for næringslivet og gjort en rekke andre tiltak. Vi vil også neste år ha lavere – nesten halvert – elavgift sammenlignet med Høyre/Fremskrittsparti-nivå i januar, februar og mars.

La det ikke være noen tvil: Vi skal fortsette å hjelpe folk med høye strømregninger så lenge denne krisen varer.

I tillegg prioriterer vi enslige forsørgere med lav inntekt. De får et løft på inntil 11 500 kr gjennom økt barne-trygd.

Vi sørger også for at personer som får arbeidsavklaringspenger, får forlenget utbetalingen hvis de ikke er ferdig avklart, og vi innfører et ferietillegg til dagpenger.

Alle barn fortjener en trygg og god oppvekst. Ingen barn skal stå utenfor fordi det ikke er penger til å betale barnehageregningen.

Vi vet at noe av det mest skadelige for et samfunn er ordninger der mange deltar, men hvor de som trenger det aller mest, ikke er med. Derfor reduserer vi maksprisen på barnehage, og vi prioriterer gratis barnehage for det tredje barnet i familien som går i barnehage samtidig.

Å hindre utenforskap er også viktig etter at barna har startet på skolen. Derfor prioriterer vi å gi alle elever på 1. trinn tilbud om tolv timer gratis SFO i uka.

Vi sørger også for økt tilskudd til inkludering av barn og unge, gjennom midler til utstyrssentraler og deltakelse i fritidsaktiviteter.

Dette er politikk som vil endre liv.

Så må vi ikke glemme ungdommene våre. Etter to år med pandemi har vi sett hvor viktig skole og arbeid er for unge mennesker. Derfor foreslår vi å øke tilskuddet for at elever i videregående opplæring skal bli kvalifisert og få en læreplass.

Vi øker også støtten til utstyr, utstyrsstipend – yrkesfagelever og de som går på videregående – og til borteboere i videregående opplæring.

Vi innfører en ungdomsgaranti for personer under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Målet er at flere skal fullføre utdanning og komme i arbeid.

Norge er et land fullt av ressurser, og den viktigste ressursen er folkene som bor her – i by og bygd.

Denne regjeringen vil at folk skal kunne fortsette å bo og leve et godt liv i hele Norge. Derfor halverer vi taksten på riks- og fylkesveiferjer fra august, sammenlignet med takstnivået i 2021.

Vi prioriterer at alle øysamfunn som ikke har fastlandsforbindelse, fra neste år vil ha gratis ferje.

La meg gjøre dette litt konkret og dra til Møre og Romsdal: En familie som tar ferja Molde–Vestnes på E39 to ganger per arbeidsdag – der blir det halverte priser, ikke gratis – vil neste år betale 17 900 kr mindre enn de gjorde ved inngangen til 2021. Det vil gjøre en forskjell. Når det får helårseffekt, i 2024, vil de spare 23 100 kr. Det er et kraftfullt bidrag.

Vi senker også veibruksavgiften, slik at samlede avgifter på drivstoff blir lavere. Vi reduserer grunnavgiften på anleggsdiesel med 80 pst.

Så tar vi grep for å gjøre det mer attraktivt for unge å bo og leve i Nord-Norge. Med dagens verden er det viktigere enn noen gang med aktivitet i hele landet. Blant annet foreslår vi gratis barnehage for alle familier med barn i Finnmark og Nord-Troms – gratis barnehage for alle. Vi vil øke slettingen av studiegjeld i Lånekassen fra 10 til 20 pst. for personer som bor og arbeider i tiltakssonen, og øke det maksimale beløpet man kan få slettet per år, fra 25 000 kr til 30 000 kr. Dette vil gjøre det mer attraktivt for unge med barn å bosette seg i de nordligste regionene.

Regjeringen foreslår videre 5,5 mrd. kr til oppfølging av jordbruksavtalen for 2022/2023.

Gode velferdstjenester er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen. Vi fortsetter å investere i vår felles helse, våre eldre og i barna våre. Derfor foreslår vi vekst i kommunesektorens frie inntekter, og vi sørger for aktivitetsvekst i sykehusene utover behovet som følger av demografisk utvikling.

Grunnfjellet i helsetjenesten er fagfolkene. Vi må – og regjeringen vil – ta et krafttak for å løse mangelen på fastleger i hele landet. Det gjør vi i dette budsjettet. I budsjettet ligger det et stort løft for fastlegeordningen. Den skal bidra til økt rekruttering av fastleger og stabil legedekning store og små steder.

To år med pandemi og nedstenginger har skapt utfordringer – utfordringer vi må ta på alvor. Derfor satser vi i år spesielt på psykisk helse. Vi foreslår en rekke forebyggende og behandlingsrettede tiltak innenfor psykisk helse og rus.

Også her setter vi barn og unge i fokus. Vi øker tilskudd til helsestasjoner og skolehelsetjenesten, digitale tilbud og oppsøkende arbeid. Vi må ha en helsetjeneste som raskt kan gi behandling til barn og unge når de trenger det – der de trenger det.

Med uro rundt oss på alle kanter er det viktig at vi ikke blir så opptatt av å håndtere det umiddelbare at vi mister de langsiktige utfordringene av syne.

Klimakrisen kan ikke settes på vent. Med vårt budsjett kutter vi utslippene og legger til rette for grønne arbeidsplasser.

Vår klimapolitikk skal skape og bevare jobber og sikre rettferdig fordeling, et sterkt nasjonalt eierskap til naturressurser og et aktivt internasjonalt samarbeid om energi og klima.

Vi følger opp planen om å trappe opp avgiftene på utslipp av klimagasser til 2 000 kr i 2030. Det innebærer en økning på 21 pst. neste år. Avgiftene utvides også til utslipp som tidligere ikke har vært omfattet.

Vi øker omsetningskravet for biodrivstoff i veitrafikken og innfører et nytt omsetningskrav for ikke-veigående maskiner.

I tillegg forsterker vi innsatsen mot klimaendringer med en satsing på norsk grønn industri og grønne næringer, teknologi og norske arbeidsplasser. Vi vil skape verdier, nye bedrifter og satse på ny teknologi. Denne regjeringen, Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen, mener at klimaarbeidet og en satsing på næringsliv går hånd i hånd.

Vi prioriterer penger til å løse framtidens energiutfordringer, med tiltak for energisparing, teknologiutvikling og satsing på havvind – viktige næringer for Norge og for fremtiden.

Det er krig i Europa – og økt spenning mellom Vesten og Russland.

Vi legger derfor fram et budsjett for økt trygghet og nasjonal kontroll, både for dagens trusler og for dem som kan komme. Det er en av de viktigste oppgavene for en regjering.

Vi øker forsvarsbudsjettet med 6,8 mrd. kr sammenliknet med saldert budsjett, og vi foreslår 420 mill. kr til å videreføre tiltak for økt sivil beredskap.

Erfaring har vist oss at alvorlige ulykker og hendelser kan skje når som helst og hvor som helst. Vi må ha tilgang til beredskapsressurser, personell og utstyr i hele Norge.

Vi foreslår bl.a. å styrke redningsberedskapen i Nord-Norge, videreføre arbeidet med å skaffe nye redningshelikoptre og øke grunnbemanningen på Hovedredningssentralen, og vi satser på Sivilforsvaret og styrker nødnettet.

Med slike grep kan vi i større grad forebygge at noe skjer. Vi kan varsle bedre, og vi vil være bedre forberedt på å håndtere situasjonen når noe først har skjedd.

Vi skal prioritere å holde egen befolkning trygg, men vi skal selvsagt også stille opp for andre. Vi skal gi militær og sivil støtte til Ukraina. Og vi skal ta imot

ukrainske flyktninger – og andre som trenger vår beskyttelse – på en verdig og god måte. Norge stiller opp.

Pandemi, krig og klimaendringer har understreket hvordan vi som land påvirkes av verden rundt oss, og vist oss viktigheten av å kunne stå på egne bein. Når det er krig i Europas matfat og forsyninger er blitt et problem, må vi styrke norsk matberedskap og bidra til at Norge produserer mer mat.

Vi ga et stort løft til norsk matproduksjon i jordbruksoppgjøret. Nå foreslår vi at Norge skal ha et eget beredskapslager for matkorn. Samtidig sikrer vi beredskapslagring av legemidler og smittevernutstyr. Norge skal være beredt når noe oppstår.

Nå er den her – den nye budsjettvirkeligheten. Alle vi her står på terskelen til en krevende budsjethøst, der vi blir nødt til å ta inn over oss – uansett om vi er klare for det eller ikke – at vi må ta krevende valg.

Utfordringene er mange. Listen over gode formål er lang. Jeg skulle gjerne hatt rom til å gi mye mer til flere. Men min jobb er å gjøre det som samlet sett er det beste for Norge. Og akkurat nå krever det at vi tar inn over oss at vi lever i en ny virkelighet, der mye er annerledes enn det vi har vært vant til.

Det finnes ingen enkle løsninger på den situasjonen vi er i nå. Samtidig tror jeg mye av svaret ligger i å forsterke det som har fungert, det som har gjort Norge til Norge: bygge videre på de verdiene vi har tuftet samfunnet vårt på, nøysomhet, fornuft, forvalte ressurser klokt over tid og overlate landet i bedre stand enn det var da vi tok over. Det er et slags indre kompass som vi vil trenge – og som vil hjelpe oss – også denne gangen.

Innenfor en stram økonomisk ramme skal vi stille opp for dem med lave og vanlige inntekter. For at vi skal ha rom til det, må de som har mye, bidra med mer.

I tillegg må vi styrke den nasjonale beredskapen vår enda mer. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i nærområdene våre har gjort det prekært.

Folk i Norge skal være trygge – på alle måter. Vi har vært i krevende tider før.

Jeg startet med å snakke om maleriet av eidsvollsmennene bak meg – hvordan de snakker til oss gjennom bildet. Jeg har sett på det bildet i utallige timer når jeg har sittet i salen.

At akkurat det bildet henger der, er for meg en påminnelse om at vi er en del av et fellesskap – i samtid, men også i fortid. Det minner oss om at vi er en del av en rekke.

Nå er det vår jobb å ta de langsiktige, krevende valgene som vil stå seg over tid. Det er et stort ansvar. Jeg har som finansminister det ansvaret. Dere har det ansvaret. Vi alle har det ansvaret. Men vi har kanskje verdens beste utgangspunkt, fordi generasjonene før oss gjorde kloke valg og fattet beslutninger som viste seg å være for-

nuftige og bestandige, selv om de var tøffe å stå i der og da.

Vårt mål må være at de som fyller denne salen om 10, 20 eller 50 år, kan si det samme om våre valg.

Presidenten [10:33:45]: Takk for redegjørelsen.

Det vil nå åpnes for en kommentarrunde, begrenset til ett innlegg fra hver partigruppe, med en taletid på inntil 3 minutter.

Etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis finansministeren anledning til en kommentar på inntil 2 minutter. Deretter får representanten for opposisjonspartiet mulighet til en sluttkommentar på inntil 2 minutter.

Videre åpnes det for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter til slutt.

Presidenten anmoder om at kommentarrunden i sin helhet tas fra de to talerstolene på gulvet.

Eigil Knutsen (A) [10:34:24]: Det har vært et alvor på Stortinget denne uken gjennom regjeringens trontale og den påfølgende debatten, og det fortsetter i dag gjennom regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023. Vi er alle preget av krigen i Ukraina, sabotasjeaksjoner i Østersjøen, økt beredskap, også i Norge, energikrise i hele Europa og kraftig prisvekst i landene rundt oss – og også i Norge. I sånne tider er den viktigste prioriteringen for Arbeiderpartiet trygg økonomisk styring. Og hva betyr det? Jo, det betyr trygghet for folk. Det betyr at vi ikke bare kan bruke mer penger på å løse alle problemer. Ordet «prioritere» vil gjøre comeback i norsk politikk denne høsten.

Regjeringen prioriterer vår felles velferd i dette budsjettforslaget. Norge er et godt land å bo i, bl.a. fordi vi har et så godt utbygd velferdssystem, et godt land å drive næring i, et godt land å vokse opp i og et godt land å bli gammel i og å bli syk i.

Så betyr trygghet i urolige tider at vi skal fordele bedre. Det er mange som nå er urolige for egen økonomi, mens noen har blitt veldig mye rikere. Derfor må de som tjener ekstra mye penger på å bruke naturressursene våre, betale mer inn til fellesskapet. De som de siste årene har tjent seg veldig rike og fått store aksjeformuer, må betale mer skatt neste år også. De med høye lønnsinntekter må også betale mer skatt, mens de med vanlige og lave inntekter vil komme bedre ut med dagens regjeringens forslag enn de har gjort tidligere. Vi viderefører en kraftig strømstøtteordning og reduserer også andre levekostnader for vanlige folk.

Til slutt: Trygg økonomisk styring handler også om å løse de langsiktige utfordringene, og den største langsiktige utfordringen også for Norge er klimakrisen. Nå skal vi begynne å telle penger og utslipp, vi skal telle og

budsjettere med utslippene. Klimakrisen er her, tørken og varmen i Europa og rundt oss påvirker energisystemene, sender folk på flukt og påvirker også Norge i dag. Derfor skal budsjettet legge opp til utslippskutt, og vi legger i dag fram en plan for å kutte i årene framover.

En av hovedsatsingene for regjeringen er å satse på nye grønne arbeidsplasser, at vi får vekst i økonomien, får økt eksporten og kuttet utslipp. Å trygge økonomisk styring i urolige tider som dette handler også om å prioritere trygghet, forsvar og beredskap – og å stille opp for Ukraina med våpen og militærhjelp og ta godt imot dem som kommer til Norge.

Tina Bru (H) [10:37:40]: Jeg har lyst til å starte med å gratulere statsråden med å ha avgitt sin første finans-tale og statsbudsjett. Det jo litt synd at budsjettet ikke kom hit i dag i diesel-pickupen til statsråden, men når pumpeprisen er på over 20 kr, skjønner jeg at man er nødt til å prioritere. Men fra spøk til alvor.

Jeg vil også anerkjenne at regjeringen styrer landet i urolige tider. Det er krig i Europa, og hjemme er folk og bedrifter med rette bekymret for økonomien og for fremtiden. Rentene stiger raskt, og alt av varer og tjenester blir dyrere. Summen er at vi alle får dårligere råd. Det aller viktigste vi kan gjøre for å bremse inflasjonen, er å bremse statens pengebruk og mobilisere mer arbeidskraft.

I ukesvis har regjeringens medlemmer rent ned avisene for å formidle hvor stramt statsbudsjettet skulle bli. Men det som er lagt frem i dag, er ikke et stramt budsjett. De øker skattene med mer enn dobbelt så mange milliarder som de reduserer oljepengebruken med. Vi ser en regjering som forsøker å skattlegge Norge ut av krisen, en regjering som sier at alle må prioritere hardere – unntatt staten, en regjering som sier at alle skal med på dugnad – unntatt staten. Siden valget i fjor har Arbeiderpartiet og Senterpartiet økt skattene med 53 mrd. kr. Det er mange milliarder over Rødts ønskede skattnivå, som ble blankt avvist som helt urealistisk før valget.

Alle skatter økes. Folk og arbeidsplasser i alle næringer, for ikke å snakke om alle som vil bygge ut mer fornybar kraft midt i en kraftkrise, skal betale mer inn til en rik stat. De fleste skal skatte mer, men hvem er det som skal skape mer? Regjeringens fortelling er at dette må til for å unngå kutt i velferden. Det sier den samme regjeringen som velger å bruke folk og bedrifters penger på å lage flere fylker og på å reversere en domstolsreform, en jernbanereform, en ABE-reform og mer til. Den samme regjeringen har tilsynelatende ingen egne ideer til reformer som kan bidra til å få mer ut av hver krone og bygge grunnlag for fremtidens verdiskaping og vekst.

Neste år får folk trangere økonomi og bedriftene mindre penger å skape arbeidsplasser for. Det er prisen for en regjering uten andre virkemidler enn skatteøk-

ninger. Vår viktigste oppgave er å bremse statens pengebruk og mobilisere mer arbeidskraft. Vi må sørge for at flere av de 250 000 som står utenfor arbeid og utdanning, kommer inn. Vi må gjøre det enklere for bedriftene å få tak i arbeidskraft, og vi må redusere veksten i offentlig sektor. Det er synd for Norge at regjeringen ikke virker å prioritere dette.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:40:47]: Det er viktig å ta vare på det en har, så bilen er på verksted, sånn at den skal gå noen år til. Det er god miljøpolitikk å ta vare på en gammel dieselbil.

For å ta utfordringen fra Høyre på alvor, som kritiserer at vi ikke reduserer oljepengebruken nok – jeg la også merke til at avgått statsminister Erna Solberg sier «Stramt?» – er det litt interessant å se hva Høyre gjorde selv da de hadde ansvaret. La oss ta 2014: pluss 25,9 mrd. kr i økt oljepengebruk. La oss ta 2015: pluss 25,1 mrd. kr i økt oljepengebruk. La oss ta 2016: pluss 33 mrd. kr i økt oljepengebruk. I perioden før korona økte Høyre oljepengebruken med nesten 18 mrd. kr i snitt årlig. Nå reduserer vi oljepengebruken med litt over 18 mrd. kr. Det er forskjell på pluss og minus.

Det er det vi nå gjør – vi tør å prioritere hardere, og vi må stramme til. Så mener Senterpartiet og Arbeiderpartiet at det er rett og rimelig at de som har de aller største overskuddene på høy kraftpris, skal bidra mer til fellesskapet nå. Vi mener det på ingen måte er urimelig at de kraftselskapene som nå har hatt enorme overskudd, skal bidra til å ta en del av den økte kostnadsveksten. Det vil forundre meg om Høyre mener det er rettfærdig at vi skal dele den skatteregningen på vanlige folk istedenfor at det er de kraftselskapene som det nå har rent inn med penger til, som skal sitte igjen med pengene.

Vi mener det er riktig at de pengene går til fellesskapet, fordeles, sikrer forsvar, sikrer trygghet, gjør at vi får ned barnehageprisen, gjør at vi har gratis SFO for de minste ungene, og at alle som tjener under 750 000 kr, skal få skatteutt. Det er omfordeling. Så må Høyre også når de styrer begynne å bli opptatt av ansvarlig økonomisk politikk. Det er lett å være det i opposisjon, men de har veldig dårlige regnskap i posisjon.

Tina Bru (H) [10:42:52]: Vi er opptatt av en ansvarlig økonomisk politikk, og vi har også uttrykt helt tydelig at det har vært behov for å stramme inn på pengebruken, særlig på oljepengebruken. Jeg brukte heller ikke mye tid i mitt innlegg til å snakke om det. Det er bra at man legger opp til en strammere oljepengebruk i dette budsjettet, men det jeg kritiserte, var regjeringens tilsynelatende manglende evne og vilje til å prioritere.

Denne uken uttalte statsrådens kollega og nestleder i Arbeiderpartiet, Bjørnar Skjæran, at da får regjeringen ta seg tid til å ta inn over seg hva situasjonen krever av

dem. Jeg skulle ønske at regjeringen kunne ta inn over seg hva situasjonen krever av folk og bedrifter. Det er de som får denne regningen. Dette er ikke bare en reduksjon i oljepengebruk; regningen lempes over på bedrifter og folk, som skal plukke opp regningen.

Regjeringen har foreslått å øke skattene med 53 mrd. kr bare siden valget i fjor. Dette kommer på toppen av stigende renter, dyrere mat, dyrere strøm, dyrere drivstoff og mer til. Mesteparten av dette er det folks arbeidsplasser som skal betale. De trenger forutsigbarhet til å gjøre investeringer, de trenger kapital for å skape jobber, for å gi flere en plass i arbeidslivet, og de trenger kapital til å erstatte gamle maskiner med ny teknologi som skal ta oss inn i det grønne skiftet.

Den siste uken har avisene vært fulle av prosjekter over hele Norge som nå må skrinlegges, fordi regjeringen har bestemt at staten trenger pengene mer enn de som skaper lokalsamfunn. Men er staten fattig? Det er det store spørsmålet. Vi ser en betydelig vridning i dette budsjettet – vi ser en vridning bort fra verdiskaping og over til offentlig forbruk. Regjeringen har valgt å la være å prioritere blant sine egne saker, men sendt hele regningen for økte utgifter til folk og bedrifter. Det er feil medisiner i krisetider.

For første gang siden handlingsregelen ble innført, ser vi nå en regjering i fullt brudd med handlingsregelens intensjon. De kutter i forskning og samferdsel og bruker oljepengene på ting som ikke vil bidra til økt vekst og verdiskaping. De langsiktige konsekvensene av regjeringens valg kan bli at Norge blir dårligere rustet til å løse de store oppgavene fremover.

Geir Pollestad (Sp) [10:45:03]: Det er eit budsjett for tryggleik og rettferdig fordeling. Vanlegvis har desse budsjett dagane gått ut på at me har møtt opp i Stortinget for å få høyra kva Erna Solberg ville bruka meir oljepengar på dei neste åra. No kuttar ein oljepengebruken med 18,3 mrd. kr, som er omtrent på nivå med det som Erna Solberg, fram til koronaen, plussa på oljepengebruken. Innanfor dette har Senterpartiets gruppe prioritert lokal velferd, tryggleik og beredskap. Me ønskjer å ta heile landet i bruk, og me ønskjer å ha ein ansvarleg økonomisk politikk. Det ser me igjen i budsjettet som er lagt fram i dag.

Men det er mykje i budsjettet som er ubehageleg. Det er ubehagelege kutt. Det er skattar som mange vil tenkja er ubehagelege, men det er òg ubehageleg at trusselen har kome nærmare, at me må auka forsvarsbudsjetta. Det er ubehageleg at me har ein stor flyktingstraum. Det er mange ting som er ubehagelege, og difor vert dette eit tøft budsjett, eit budsjett der ein ikkje berre konkurrerer om kven som skal få veksten, men der ein reelt sett må omprioritera.

Me kjem dei neste dagane til å få høyra at det er feil at ein i eit stramt budsjett har funne rom for gratis ferje, at ein har funne rom for eit raust jordbruksoppgjær for å sikra norsk matproduksjon, at ein har funne rom for beredskapslager for korn, at ein styrkjer den lokale velferda, at ein har råd til verdas beste straumstøtte, og at me i ein sånn situasjon kuttar i elavgifta. Det kjem me til å få høyra, men det er prioriteringar som Senterpartiet gjer innanfor eit stramt budsjett. Det er moglegheiter og behov for å prioritera òg innanfor eit stramt budsjett; det er berre litt meir ubehageleg enn det ein har vore van med dei seinare åra.

Så då vil eg òg, på vegner av Senterpartiet, seia at me ser fram til diskusjonane i Stortinget om statsbudsjettet, både høyringar og diskusjonar mellom parti. Eg trur at politikken der me må gjera tøffe val, er tilbake i Noreg, og me vil òg koma dit at opposisjonspartia – stort sett alle av dei – vil måtte gjera tøffe val.

Roy Steffensen (FrP) [10:47:57]: Jeg vil starte med å gratulere finansminister Moxnes, unnskyld, Slagsvold Vedum, med hans første skikkelige framleggelse av statsbudsjett, et som han eier fullt og helt selv (Munterhet i salen).

Jeg kan starte med å si at her er det helt klart ting som Fremskrittspartiet er enig i retningen på, f.eks. studieavgift for utenlandske studenter, borteboerstipendet, gratis ferjer, det gjelder Hovedredningssentralen og ikke minst milliardatsingen på Forsvaret, og at vi står sammen om penger, materiell og våpen til Ukraina og støtte til ukrainske flyktninger.

Men så er det ting vi ikke kan støtte. I 2022 fikk vi de største skatte- og avgiftsøkningene på over 20 år. Nå ligger man an til å mangedoble det, og bare for å illustrere det litt: Moxnes kom i fjor med et krav fra Rødt om at skattene og avgiftene måtte økes med 47,9 mrd. kr innen 2025, og nå klarer altså Vedum å overgå det ved å øke skatter og avgifter med ca. 55 mrd. kr innen 2023. Det er ikke til å tro.

Fremskrittspartiet ser at dette budsjettet ikke vil løse fastlegekrisen. Mer penger skulle vært flyttet fra byråkratiet til pasientbehandling. Strømstøtteordningen for næringslivet kommer for sent, hjelper for få, er for liten og varer for kort. Fremskrittspartiet har lenge ment at en makspris på 50 øre også burde gjelde næringslivet.

Bedriftene ser at utgiftene til strøm og andre varer øker, mens inntektene går ned fordi folk sparer på kronene og har blitt mer forsiktige med å kjøpe varer og tjenester. De røde varselampene blinker, og i en tid hvor Norge tjener penger som aldri før, samtidig som bedriftene trenger hjelp med å redusere utgiftene, kommer altså regjeringen med tidenes skattesjokk og skal påføre dem flere utgifter i form av skattepakke på distriktene,

økning i formuesskatten, økning i utbytteskatten, endringer i oljeskatten og økning i arbeidsgiveravgiften. Dette er et angrep på næringslivet, og vi frykter at de økte kostnadene, den dårlige strømstøtteordningen og de økte skattene vil føre til permitteringer, oppsigelser og konkurser. Økt formuesskatt, økt utbytteskatt og økt arbeidsgiveravgift vil føre til at bedriftene tappes for penger – penger som burde blitt værende i bedriftene til ny teknologi, til nye investeringer og til å sikre arbeidsplasser.

Det blir sagt at det er den med sterkest rygg som skal bære den tyngste børa. Næringslivet er nå nede i knestående. Da blir det fullstendig feil å lesse på dem tunge steiner i ryggsekken mens de prøver å reise seg.

Vi registrerer at vanlige folk skal få en skattelette. Det tilsvarer altså 3 kr i skattelette hver dag. Det er nok til en bærepose på Rema. Jeg tror vi kan konstatere at dette er vanlige folks nedtur.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:51:00]: Det er noen fortegnsutfordringer i opposisjonen i år. Jeg husker at da Siv Jensen var finansminister og skulle forsvare sitt skatteopplegg, økte hun f.eks. avgiftene på anleggsgas med 50 øre. Nå reduser vi dem med det samme. Så det er noe med å se litt på hva man selv faktisk gjorde da man satt med makt og ansvar.

Jeg har blitt litt overrasket over den rørende omsorgen Fremskrittspartiet har for de aller største selskapene i Norge som har størst overskudd. Den siste uken har det vært diskusjon om økt skatt for energiselskaper som har kjempeoverskudd. Er Fremskrittspartiet imot det? Når vi har hatt så høye energipriser, skal vi ikke ta inn mer i skatt og sikre tryggheten til folk, sikre at vi har bedre forsvar, sørge for at vi får kontroll på prisveksten, som rammer folk så hardt? Eller mener de at det er riktig at de store overskuddene er igjen i kraftselskapene?

Jeg merker meg at Fremskrittspartiet, partiet for folk flest, er utrolig bekymret for at grunnrenteskatten kan ramme noen av de aller rikeste i Norge. Det er en enorm uro over at John Fredriksen har flyttet ut av Norge, og for Cermaq, som er eid av Mitsubishi. Det forundrer meg at et parti som sier at det er for folk flest, engasjerer seg så kraftig der – istedenfor det som regjeringen ønsker, at vi skal bruke av de overskuddene og gi tilbake til kystsamfunn for at kystsamfunn skal sitte igjen med mer penger. Så har vi en høring for å se på hvordan vi kan skjerme de små. Er det sånn at Fremskrittspartiet ikke ønsker at noe av de store overskuddene i kraftselskapene skal gå tilbake til fellesskapet? For det er det som er den store omfordelingen her, at de med aller størst overskudd på grunn av høye strømpriser må bidra mer. Vi mener det er rett og rimelig, bl.a. for å sikre en strømsikringsordning.

Så kan ikke Fremskrittspartiet, hvis man er opptatt av vanlige folk, bare øke oljepengebruken, for da gjør man det lett for seg og vanskelig for folk. For det er oppskriften på høy prisvekst, og det er noe av det mest krevende både for bedrifter og for enkeltpersoner rundt omkring i Norge.

Roy Steffensen (FrP) [10:53:04]: Årsaken til Fremskrittspartiets skepsis til grunnrenteskatten har vi fått se i mediene nå, og det er at både kraftselskap og oppdrettsselskap sier de vil redusere investeringene. Det betyr færre investeringer ute i distriktene.

Så skulle jeg ønske at finansministeren brukte litt mer tid på å snakke om strømstøtteordningen når han først sto her oppe. Finansministeren har selv opplyst til Fremskrittspartiet at mens regjeringens strømstøtte senker inflasjonen fra 9 pst. til 6,5 pst., ville Fremskrittspartiets modell med 100 pst. av strømprisen over 50 øre fra 1. januar senket inflasjonen til 5,2 pst. Det ville altså blitt mindre prisvekst med Fremskrittspartiets modell – mindre grunn til å heve renten.

Nå har finansministeren lagt fram budsjettet, nå skal det forhandles med SV. For en uke siden kunne vi se at transportpolitisk talsperson i SV i et intervju med TV 2 kom med 21 veiprosjekter som de mener enten skal kuttes eller nedskaleres. For to uker siden kunne vi lese at sjefsforhandleren i SV, Torgeir Knag Fylkesnes, var tydelig på at skattene må ytterligere opp. SV har vært tydelig på at klima er budsjettvinner. Da er jeg skeptisk til om kuttet som er lagt opp til på anleggsgas, kommer til å overleve disse forhandlingene. I trontalen fikk vi høre at representanten Lysbakken noterte seg at parlamentarisk leder i Senterpartiet, Marit Arnstad, kalte seirene i olje- og gasspolitikken for nærmest ubetydelige. Det er ingen grunn til å tro at de vil la seg avspise med noe som er dårligere enn det var før denne høsten. Jeg frykter at denne høsten vil føre til at et dårlig budsjett blir enda dårligere for både folk og næringsliv.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [10:55:06]: Jeg setter jo pris på at forrige taler holdt innlegget mitt, men det er med respekt for den tiden vi lever i, at vi i SV nå skal kommentere, forhandle og behandle statsbudsjettet for 2023. Det er med dypt alvor denne salen de siste dagene har debattert året som kommer, og det er med det samme alvor vi skal gå inn og forhandle og behandle budsjettet.

Vi har akkurat vært gjennom en verdensomspennende pandemi, det er krig i Europa, energikrise og dyrtid. Dette gir oss i salen et ekstra stort ansvar. Situasjonen vi står, gir oss dog mulighet til å stake ut en ny kurs. Det endelige budsjettet må si noe om hvem vi faktisk ønsker å være, både i denne krevende tiden og i årene som kommer.

I krisetider er det ofte lettest å tenke kortsiktig, løse de umiddelbare problemene og så gå videre som vi alltid har gjort. Det kan vi ikke tillate oss å gjøre denne gangen. Vi skal ikke tilbake til sånn som vi alltid gjort det, for sånn som vi alltid har gjort det, har gitt oss økonomiske forskjeller og en klimakrise som ikke bare var her før pandemien og før krigen i Europa, men som vil forsterkes uten de riktige politiske valgene. SV er et parti som står for grunnleggende forandring: Vi må utjevne de økonomiske forskjellene, kutte i klimautslippene, bevare natur og dele med land som har det verre enn oss.

Vi kjenner de langsiktige konsekvensene av klimakrisen. Oftere og oftere er de her og nå: flom i Pakistan, tørke i Somalia. Vi vet hva vi holder på med, vi vet at vi må forandre. Da kan vi ikke utsette klimatiltakene til de andre krisene er over.

Jeg leste at sykkelturen inn til Oslo fra vestsiden i hovedstaden kalles «Tour de Finance». Nå kommer vel ikke finansministeren med sykkel og budsjettet på bagasjebrettet, men jeg har lyst til å invitere ham med på «Tour de forskjell», som er sykkelturen jeg tok i morges fra Søndre Nordstrand og inn via Nordstrand, Gamle Oslo og inn til Stortinget. Det er ikke den eneste forskjellsturen i Norge. Alle her tar forskjellsturer hver dag, men de fleste stopper ikke ved Stortinget – Stortinget, som kan gjøre noe med de store forskjellene vi ser i Norge i dag.

Pandemi og dyrtid forsterker en forskjellsutvikling som alle i denne salen må være bekymret for. Vi må sørge for at ikke enda flere må velge mellom strøm, medisiner og mat. Samtidig må vi huske at i møte med kriser er det de som har minst fra før, som får det verst. SV vil ha en radikal omfordeling. Vi må stille spørsmål om dette budsjettet er nok til å gi oss den tryggheten folk trenger. Det er nemlig sånn at utryggheten vårt naboland gir, ikke er den eneste. Også ulikhetsutryggheten og klimakrisen fører til det.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [10:58:16]: Den høye prisveksten som vi har sett det siste året, er en av de virkelig store utfordringene, som også SVs representant nå tok opp, for høy prisvekst rammer mye hardere en dame som tjener 400 000 kr enn en dame som tjener 2 mill. kr. Det er ofte mindre å gå på i utgangspunktet. Under det budsjettarbeidet vi skal gjøre i høst, må vi hele tiden huske på at det viktigste vi gjør for dem som har minst, de som har vanlige inntekter og middels inntekter, er å få kontroll på prisveksten. Det er også utrolig viktig om vi skal klare å holde arbeidsplasser og verdiskaping i gang. Vi må gjøre omfordelende grep, som vi har lagt opp til på skattesiden i budsjettet. Vi må gjøre grep sånn at det blir billigere med SFO, for det gjør at alle barn kan delta i SFO. Vi må gjøre grep i forbindelse med barnehager som gjør at lommeboka ikke skal være

avgjørende for om man har ungene sine i barnehage eller ikke.

Men så må vi også se helheten – nettopp at det at vi klarer å prioritere hardere, gjør at prisveksten kan komme under kontroll. Hvis vi ikke får prisveksten under kontroll, rammes de som kom sist i jobb, hardest, for de mister jobben først. Og så rammer det også mange av de små bedriftene. Spesielt mange små entreprenørbedrifter og anleggsbedrifter er sårbare for høy prisvekst. Når vi nå skal få til et mer omfordelende budsjett, som det regjeringen har foreslått – et sterkt omfordelende budsjett og et budsjett for trygghet – er en basis for det at vi klarer å gjøre grep som demper oljepengebruk og demper prisveksten. Jeg håper også at SV, når de skal gå inn i sitt alternative budsjett, ser at en del av målsettingen om omfordeling og trygghet kan oppnås nettopp ved at vi får ned prisene og får mer kontroll enn det vi har i dag.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [11:00:11]: Jeg registrerer at regjeringspartiene fortsatt tror at vi ønsker å øke oljepengebruken som svar på de utfordringene vi har.

Det er mye vi er enig med regjeringen i, og det er klart at budsjettet gir god retning på flere områder. Det er mange spennende tiltak vi åpenbart skal se nærmere på. Det er selvfølgelig fristende å si: Velkommen etter. Velkommen etter med endringer i oljeskatten. Velkommen etter når det gjelder skatteskjerpelser og fine satsinger på velferd. Det er litt søtt når regjeringspartiene snakker om SFO og skryter av satsingen på SFO. Velkommen etter.

Det er heller ingen overraskelse at vi kommer til å si at vi må ta dette videre. Vi må satse enda sterkere på omfordeling, vi må satse enda sterkere på klima. Vi er bekymret for hva dette budsjettet vil gjøre med klimasatsingen i Norge. Vi er bekymret for om dette gir en framtid som gir trygghet for befolkningen. Vi kan ikke gå inn i nye kriser.

Så synes jeg det er viktig å huske på at det er mange i dette landet som hadde det ille før krisene som vi står i nå. Det er folk som har stått i matkø, folk som har hatt behov for velferdstjenester som sikrer dem et godt liv på linje med alle andre. I motsetning til dem som i disse dager flytter til Sveits, er «sammen» det fineste ordet jeg kjenner. Jeg tror at vi kan få til ting sammen med regjeringspartiene, men først og fremst skal vi få til ting sammen med folk i hele landet.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:02:10]: De siste ukene har det kommet gode og dårlige nyheter om norsk økonomi. De gode er at det skapes verdier – store verdier – men de dårlige er at verdiene hopper seg opp

på toppen, og at det er en liten økonomisk elite som har håvet inn gjennom både korona og priskrise, samtidig som fellesskapet og folk flest har tatt kostnadene. Det er noe grotesk med samfunnet vårt når formuene til Rema-Reitan og Kiwi-Johannson vokser parallelt med matkøene utenfor Fattighuset, når barnefamilier må ta opp forbrukslån for å betale husleien sin samtidig som sjefsbolighai Ivar Tollefsen klatrer på rikinglisten, og når velferdsprofitører håver inn på offentlig finansiert velferd samtidig som flere tvinges til å velge mellom mat, strøm og tannlegeregning.

Regjeringen har ikke skylden for priskrisen, men det er opp til oss hva slags konsekvenser den skal få. Regjeringen viser på flere punkter en helt annen tilnærming enn høyre regjeringen, og at milliardærene ikke lenger skal få alt de peker på. Men vi lever i Forskjells-Norge, og med en priskrise frykter Rødt en forskjellseksplisjon. Jeg håper at Vedum er klar til å gjøre alt som trengs for å hindre at det skjer på hans vakt.

Jeg blir veldig glad når finansministeren varsler grep som hindrer at de superrike kan slippe unna regjeringens utbytteskatt. Men når dagpengene for arbeidsledige kuttes, blir jeg trist. For, med all respekt, da oppfører regjeringen seg som en høyre regjering.

Vi får ikke folk i jobb ved å gjøre dem fattigere. Vi må bekjempe arbeidsledigheten, ikke de arbeidsledige. Dette kuttet i sikkerhetsnettet må stanses. Bare de tre største dagligvarekonsernene gikk med overskudd på 20 mrd. kr i fjor. Når den lave selskapsskatten ligger fast, går milliardærene med store overskudd fri.

Nå må silkehanskene av og arbeidshanskene på. Vi må ta tilbake kontrollen over økende forskjeller, og da trengs det en mer kraftfull politikk for trygghet og rettferdighet. Når barnetrygden for de fleste, engangsstønden og andre ytelser står på stedet hvil eller videreføres nominelt, som det heter i Finansdepartementet, samtidig som prisene økes, er det i praksis et skjult, usosialt kutt som vil ramme barnefamiliene på til sammen 500 mill. kr. Derfor vil jeg utfordre finansministeren: Når laksebaroner og kraftselskaper skal betale mer når de tjener store penger, bør ikke regningen for matpriskrisen sendes til nettopp dagligvarekonsernene med store overskudd, ikke til barnefamilier og arbeidsledige, som nå sliter med regningen for mat, strøm og tannlege?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:05:12]: Heldigvis har vi mye næringsliv i Norge som tjener gode penger og går med overskudd. Den norske modellen er slik at hvis man går med store overskudd, må man også dele av overskuddet. At noen klarer å opparbeide seg store formuer, er et gode, for det skaper arbeidsplasser, verdiskaping, og man tør å reinvestere. Men regjeringen mener at hvis man har veldig høye ekstraintekter

på grunn av bruk av felles naturressurser, skal i alle fall de største bidra mer tilbake. Det er en god ting. Det skal gå til lokalsamfunn, til stat og til dem som driver og eier – i god norsk tradisjon.

Når det gjelder priskrisen, som representanten tar opp, er det utrolig viktig at også Rødt tar inn over seg hva de faktisk sier. En av de største driverne i priskrisen er at det har blitt brukt så mye penger at prisene presses opp. Det er viktig at også Rødt i sitt budsjett, når man skal legge fram sine alternativer, ikke gjør det enkelt for seg selv og bare øker oljepengebruken, noe som vil føre til et ytterligere press. Selv om hvert enkelt tiltak kan framstå godt, vil summen gjøre at man øker prisene enda mer. Det vil ramme hardere de som tjener 400 000 kr, 300 000 kr eller 500 000 kr, enn de som tjener 2, 3, 4 eller 5 mill. kr.

Rødt bør også være glad for at Norge er medlem i NATO. Vi øker forsvarsbudsjettet med 6,8 mrd. kr fra i fjor til i år. Det er en kraftig økning. Men hadde vi ikke hatt NATO-alliansen, hadde vi vært mye mer sårbare. Vi hadde måttet øke forsvarsbudsjettet enda mer og hatt en enda tyngre satsing. Så nettopp det at vi har et trygt sikkerhetspolitisk samarbeid, gir også større handlefrihet i den økonomiske politikken, for vi vet at vi kan hvile oss på fellesskapet. Fellesskap er noe som Rødt i utgangspunktet burde være for, og et sikkerhetspolitisk fellesskap er også et gode i den tiden vi er inne i nå.

Så når vi nå skal prioritere, er økonomisk trygghet det ene – det er kjempeviktig – og så er det andre nasjonal trygghet og nasjonal kontroll. Begge deler er like viktig. Rødt bør tenke seg om og revurdere sitt NATO-standpunkt, for det skaper nasjonal utrygghet.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:07:15]: Nå gjen-tar finansministeren en tydeligvis veldig hard myte om at Rødt foreslår å øke oljepengebruken. Det har Rødt ikke for vane å foreslå, og det regner jeg heller ikke med at vi kommer til å foreslå. Det jeg er opptatt av, er å omfordele innenfor de verdiene vi har i samfunnet vårt. Der gir jeg med rette regjeringen honnør for en del skattegrep som vi kunne høre at både Høyre og Fremskrittspartiet var veldig skeptisk til, men jeg vil peke på at spesielt selskapsoverskuddene forblir urørt.

Det er også litt påfallende at Arbeiderpartiet og Senterpartiet inngikk et skatteforlik med høyresiden, der man sa at selskapsskatten på overskudd skulle ligge på 23 pst. Så brøt høyre regjeringen det skatteløftet og senket den til 22 pst. Bare det ene prosentpoenget kunne gitt flere milliarder i økte inntekter til fellesskapet, som kunne hjulpet til med å betale de høye matprisene som folk sliter med.

Når man viderefører nivået på en del ytelser, f.eks. barnetrygden, er det direkte usosialt. Gjennom hele det-

te året har barnetrygden blitt mindre verdt for hver måned som har gått. Som kjent har ikke unger lønnsinntekt og derfor ingen lønnsvekst å vente på, uansett hvor bra jobb frontfagsmodellen gjør for oss, og da er det barnetrygden som må økes når prisene på bleier og barne-mat økes. Det håper jeg at regjeringen tar til seg.

Når det gjelder forsvarsbudsjettet, har ikke Rødt for vane å svekke det heller, men vi har for vane å omprioritere innenfor det. Vi mener at de store investeringene – spesielt til kampfly – har vært med på å svekke den nasjonale forsvarsevnen. Derfor har vi tatt til orde for å gjenopprette Sjøheimvernet, som kanskje hadde vært litt fint å ha nå når trusselen i våre egne havområder er stadig sterkere. Det håper jeg også at regjeringen er villig til å vurdere.

Sveinung Rotevatn (V) [11.09.25]: Då eg fekk budsjettdokumenta i hendene i stad, såg eg etter to ting. Det eine var: Er dette eit stramt budsjett? Og det andre var: Er dette eit grønt budsjett?

La oss starte med det første. Finansministeren har gått rundt i heile haust og snakka om behovet for at vi no må få eit stramt budsjett, og at folk må forberede seg på kutt. Etter å ha lese dette verkar det som at det primært handlar om at eigne veljarar må forberede seg på å kutte i eigne forventningar, og ikkje at ein faktisk skal gjennomføre store kutt i budsjettet. For dei valløfta som Arbeidarpartiet og Senterpartiet hadde før valet, og som var urealistiske då, er framleis urealistiske og vert dermed ikkje gjennomførte.

Det er rett nok nokre løfte som vert gjennomførte fordi regjeringa meiner det er viktige prioriteringar i den tida landet er inne i, anten det er å få fleire gratis ferjer og fleire fylkeskommunar eller å auke landbruksbudsjettet med 24 pst. Så det er satsingar her, og det vert gjort prioriteringar, og også i eit såkalla stramt budsjett er det politikk.

Dei dette er stramt og krevjande for, er næringslivet, som no får ei skatteskjerping på 44 mrd. kr. Det er mykje, og eg trur ikkje regjeringa skal late som at det ikkje får konsekvensar for investeringar, arbeidsplassar eller omfordeling.

Så kan ein sjå på budsjettimpulsen, som er eit viktig mål for om det er eit stramt budsjett. Det er altså ikkje nokon strammare budsjettimpuls i forslaget for neste år enn i år eller i fjor, og han er også mindre stramt enn Norges Bank har i sine forventningar. Så kva som no skjer med renta, vert eit spennande spørsmål.

Over til om det er eit grønt budsjett: Det er mykje som vert dyrare for folk no om dagen på grunn av krig og inflasjon. Men det er noko som vert dyrare for folk på grunn av statsbudsjettet, og det er å ta grøne val. Vi ser her at ein aukar avgiftene på elbilar med milliardar av

kroner i moms, i eingongsavgift, i omregistreringsavgift, og så senkar ein avgiftene på fossilt drivstoff. Ja, CO₂-avgifta går opp, men ein kuttar meir i avgiftene på fossilt drivstoff enn det ein skal hente inn i auka CO₂-avgift. Då kan ein lure på kva konsekvensane av det vert i sum.

Etter å ha lese igjennom Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon må eg seie at det mest positive der er at han fortsatt er skriven på nynorsk. Utover det ser eg svært få klima- og miljø-satsingar. Då er spørsmålet: Vil dette oppfylle klimamåla våre? Det er mitt viktigaste spørsmål til finansministeren når han no skal kommentere det. Meiner han at dette budsjettet vil ta oss mot klimamåla for 2030, når vi ser at ein aukar klimaavgiftene med 2,6 mrd. kr og så kuttar avgiftene på fossilt drivstoff med 3,3 mrd. kr.?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:12:28]: Det har kommet et nytt ord inn i Klimadepartementet som særlig Rotevatn, Høyre og Fremskrittspartiet hadde glemt da de styrte. Det er ordet «rettferdig», at vi skal ha en rettferdig klimapolitikk som har støtte i befolkningen, og som gjør at klimapolitikken ikke kommer i vanry. Og så skal vi ta klimagrep som har effekt, ikke som bare skal vises som symbolsk handlekraft. Derfor er ett av de grepene vi tar i år, at vi øker innblandingkravet for biodiesel. Da vet vi at for dem som fyller og kjører en diesebil neste år, blir utslippene mindre – ikke større, for vi tar det grepet. Og når vi tar det grepet som vi tar overfor anleggsbransjen, at de også skal ha innblanding av biodrivstoff, gjør det at utslippene går ned, ikke opp. Men så mener vi ikke at det er et mål bare å pålegge avgifter og pålegge avgifter. Vi var inne på det i sted: Fremskrittspartiet og Venstre økte avgiftene på f.eks. anleggsdiesel med 50 øre da de styrte, men de tok ikke noe grep for å få ned utslippene. Så vi har en rettferdig klimapolitikk.

Så til diskusjonen om stramt budsjett: Det er viktig å huske på hva Høyre selv gjorde da de hadde ansvaret, f.eks. da man i 2014 økte med 25,9. Fram til koronaen økte man nesten med 18 mrd. kr i snitt. Det var det Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet gjorde da de hadde ansvaret. Når man ser på de tallene som representanten Rotevatn refererer til i Norges Bank, må man huske på at Norges Bank la til grunn en mye høyere oljepengebruk i år enn det det blir. Derfor er ikke de tallene direkte sammenlignet, for vi legger opp til en lavere oljepengebruk også i år enn det som var prognosene fra Norges Bank.

Og så er jeg, når Venstre har det angrepet på skattegrepene våre, spent på å se: Er Venstre mot grunnrenteskatt, eller er Venstre for grunnrenteskatt? Den skatten, spesielt for kraftselskapene, gjør at en får god del ekstra inntekter i årets budsjett.

Sveinung Rotevatn (V) [11:14:37]: Når det gjeld grunnrenteskatt, kan det absolutt vere fornuftig, men spørsmålet er kva som er det samla skattetrykket ein legg på næringslivet. Det vert no massivt netto. I tillegg får ein nokre negative effektar av det skatteopplegget som er føreslått når det gjeld utbygging av fornybar energi. Når ein no set det vi treng, på brems, nemleg effektivkraftverk og utbygging av kapasitet, synest eg det er overraskande at det framleis ikkje har gått inn på finansministeren, som hevdar at han er for å bygge ut meir fornybar energi.

Når det gjeld oljepengebruken: Ja, han vert, så vidt eg kan sjå, redusert med 18 mrd. kr. Ein må ha med seg i bakhovudet at vi i år har mellombelse koronautgifter på 25 mrd. kr, som eg antar er null neste år. Så kor imponerende det eigentleg er, trur eg mange skal få lov til å diskutere dei neste dagane.

Når det gjeld klimapolitikk, var ei av mine store bekymringar før valet at alt dette snakket om rettferdig klimapolitikk eigentleg er kodeord for svekt klimapolitikk. Eg meiner at det no er bevist, for det er det ein legg fram i dette statsbudsjettet. Så er det varsla i det vide og det breie at no skal ein telje CO₂ som ein tel pengar, og vi skal få full oversikt. Eg har ikkje sett noka full oversikt over summen i dette budsjettet, eg gler meg til å få den. I mellomtida har eg forsøkt å rekne litt sjølv. For dei ulike tala opplyser regjeringa at auken i CO₂-avgift isolert sett vil kunne gje nedgang i utslipp på 150 000 tonn, mens det at ein lettar i vegbruksavgift og grunnavgift, gjev ein auke på 165 000 tonn. Nettoen av det er auka klimagassutslipp, ikkje reduserte klimagassutslipp.

Klimamåla våre for 2030 er eg alvorleg bekymra for. Mi eine konkrete utfordring til finansministeren er: Er han trygg på at vi kjem til å nå dei klimamåla med dette budsjettet? Eg håpar og trur at Stortinget la merke til at det svarte han ikkje på. Det bør han svare på i innlegget sitt på slutten her, for det trur eg at mange fleire enn meg i Stortinget lurar på. Klimamåla er alvor, forpliktingane mot EU er juridisk bindande, dette må vi nå. Eg trur ikkje at dette budsjettet vil ta oss dit.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:16:55]: Skal vi lykkes med krisene, må budsjettet regjeringen kom med i dag, være starten på reelle, langsiktige løsninger. Vi må hjelpe dem i Norge som har minst, kutte utslippene raskt og stå i solidaritet med Europa. Men dette er dessverre et budsjett som går i feil retning. Regjeringen bidrar til å øke de store krisene vi står i i dag – energi, klima og natur, og man reduserer ikke ulikhetene tilstrekkelig i den situasjonen vi står i.

Regjeringen skriver selv at man ikke når klimamålene. Klima skulle være regjeringens svenneprøve, men klimabudsjettet som regjeringen har lagt fram, gjør noe

som er en suksess for å kutte utslipp i store byer over hele verden, til en floskel. Selv om regjeringen endrer friinntekten i oljeskattepakken, er de store linjene fortsatt at oljen nok en gang er den næringen vi satser mest på i Norge. Klimakrisen rammer hardere enn noensinne, men regjeringen opprettholder historisk store investeringer på norsk sokkel. Man gjør det billigere å kjøre bensin- og dieslbiler og dyrere å kjøpe elbil. Det kommer tilsynelatende ingen satsing på kollektivtransporten.

Det er bra at de rike skattes mer, og at de med minst skattes noe lavere. Men regjeringen deler ikke ut nok penger til dem som har minst, og til dem som rammes hardest av inflasjon og økende renter.

Regjeringen kutter også i bistandsbudsjettet, i en situasjon der vi får mer penger enn noensinne på oljefondet, og Norges BNI øker. Nå vil regjeringen skrote bistandsmålet og bare bruke 0,75 pst. av BNI. Om vi kan dele i vanskelige tider, ville være testen på vårt samfunn.

Skal vi lykkes i møte med krisene, må budsjettet være starten på de reelle, langsiktige løsningene. Vi må kutte utslippene raskt, vi må stå i solidaritet med Europa, og vi må ha en større og modigere omfordeling av godene her hjemme. Er det rettferdig klimapolitikk, som finansministeren sier at han er for, at Norge beholder de store olje- og gassinntektene selv, i stedet for å dele dem med Europa, så man kan investere i mer fornybar energi? Er det rettferdig klimapolitikk å la de store investeringene gå til oljen, når det er de svakeste i både Norge og andre steder i verden som rammes hardest?

Vi i Miljøpartiet De Grønne mener det er bra at det kommer mer til barn og unge, og det er bra med beredskapslagre for korn og for medisiner, det er på tide. Men samlet sett går regjeringens budsjettforslag dessverre helt i feil retning, og det legger veldig mye ansvar på Stortinget i de kommende forhandlingene.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:19:48]: Da jeg hørte representanten Rotevatn i stad, fikk jeg inntrykk av at han hadde glemt at det kom noen utfordringer etter koronakrisen – en krig, en del av de tingene som må finansieres, den kostnadsveksten som er nå.

Når jeg hører representanten Lan Marie Nguyen Berg nå, som har en veldig kritisk merknad til norsk olje- og gassnæring, velger jeg å komme med en påstand: Akkurat nå tror jeg norsk olje- og gassnæring er Europas viktigste næring. Det er utrolig viktig at vi har en levende norsk olje- og gassnæring som eksporterer gass stabilt, trygt og på rekordhøye nivåer i år. Det er viktig for europeisk stabilitet og sikkerhet at vi har norsk olje- og gassnæring. Og det er viktig for regjeringen at vi legger til rette for å ha den olje- og gassindustrien. Der har Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne hatt

veldig ulike innfall over tid. Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har også hatt ulike syn over tid på utbygging av ny energi, enten det er utbygging av vannkraft, eller det er utbygging av vindkraft eller olje og gass. Vi mener at den analysen Miljøpartiet De Grønne har hatt om at vi skal bygge ut mindre energi i Norge, har vært grunnleggende feil. Vi trenger mer energi i Norge, og Norge må være en stabil leverandør av olje og gass også framover.

Når det gjelder de klimatiltakene som vi gjør i dette budsjettet: Vi styrker Enova. Vi tar et stort teknologiløft når det gjelder utbygging av CO₂-fangst og -lagring, som kan skape arbeidsplasser og få ned CO₂-utslippene kraftig. Vi lager et nytt virkemiddel for havbruk, landbruk og skog, Bionova, for å spille på lag med næringen. Vi gjør tiltak for å få enøktiltak i norske hjem, nettopp for at folk skal få ned strømregningene sine og samtidig kutte. Vi gjør det også gjennom Husbanken. Og vi legger til rette for en kraftfull satsing på havvind. Det er det vi kaller en rettferdig klimapolitikk – men ikke en klimapolitikk som rammer dem som har minst. Det er en realistisk politikk, der vi også satser på norsk olje- og gassnæring framover, fordi den er så viktig for landet vårt, men også for europeisk stabilitet.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [11:21:55]: Jeg håper at Norge i framtiden blir en stabil leverandør av fornybar energi, og det er ingen i denne sal, tror jeg, som er uenig i at vi i Norge skal levere så mye gass vi kan, til Europa nå. Men det er noe helt annet enn å legge alle eggene for framtiden i en kurv der man investerer kapital og de beste hodene våre i en næring som vi skal avvikle på sikt. For klimaendringene kommer til å ramme oss så hardt hvis vi ikke gjør noe.

Problemet med Norges krisehåndtering – når det kommer til koronakrisen, men dessverre også nå – er at vi ikke klarer å se de langsiktige løsningene for de store krisene vi står i, i sammenheng med de kortsiktige. I koronakrisen ga man en ekstremt lukrativ gavepakke til oljesektoren. Nå opprettholder man det, til tross for at vi ser sterkere klimaendringer rundt om i verden enn vi egentlig kunne forestille oss for bare få år siden. Det mener jeg er den store oppgaven som vi i denne sal står overfor: å klare å se de langsiktige løsningene i de kortsiktige utfordringene vi står i. Det gjør vi ikke hvis vi fortsetter å satse på olje.

Det jeg skulle ønske at vi hadde sett i dette budsjettet, er at regjeringen i stort monn skrotet Fremskrittspartiets monstermotorveisatsing, at man skulle gjøre det lettere å velge miljøvennlig og redusere overforbruket med bl.a. momsfritak på reparasjon og innføring av en matkastelov, at man ga kommunene flere verktøy til f.eks. å kunne innføre utslippsfrie anleggsplasser, og at

regjeringen også la opp en plan for karbonfangst på alle punktutslipp, slik man har på Klemetsrud. Det er vi helt nødt til hvis vi skal klare å kutte de utslippene vi skal innen 2030. Det er den typen prioriteringer som vi trenger nå, selv om budsjettene er trange, fordi vi har så kort tid til å løse klimakrisen. Det er litt over sju og et halvt år til 2030. Da skal verden ha kuttet halvparten av klimagassutslippene.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11.24.05]: Først vil jeg anerkjenne den jobben finansministeren og regjeringa har gjort. Det er krevende å lage et budsjett i krisetid og med uforutsigbarhet. Det betyr at en må prioritere, som finansministeren var inne på. Jeg er skuffet over at en har valgt å ikke prioritere økt barnetrygd i en sånn situasjon. En har heller ikke valgt å prisjustere den. Det betyr reelt sett et kutt på kanskje opp mot 5 pst., og en vet at barnetrygda er noe av det som gjør at færre barn vokser opp i familier under fattigdomsgrensa, og at det utjevner forskjeller.

Jeg ser også i proposisjonen at veldig mange ideelle og frivillige organisasjoner som gjør et fantastisk arbeid, enten det er innen rusomsorg, fattigdomsbekjempelse eller f.eks. utdeling av ulike matvarer til mange som sliter, opplever å bli strøket fra budsjettet. Det opprører meg. Jeg ser også at det ikke blir kompensert tilstrekkelig når det gjelder strøm. Når jeg ser klimabudsjettet – som for øvrig er et veldig godt grep, det er jeg glad for at regjeringa gjør – blir jeg overrasket over at en ikke klarer å komme lenger.

Men jeg velger å bruke hoveddelen av mitt innlegg på det som opprører meg sterkt, og som jeg mener er et brutalt kutt og et svik mot verdens fattigste. Norge er i en enormt privilegert situasjon. I år har vi fått enorme inntekter på grunn av høye gasspriser og oljepriser. Neste år går vi altså fra et bistandsbudsjett som er over prosenten av BNI til 0,75. Hvilket signal sender vi ut til land rundt om i verden? FN kom nettopp med en rapport som sa at ni av ti land opplever tilbakegang for andre år på rad. Det er historisk. For første gang i historien er tallet på mennesker som er på flukt, på over 100 millioner. Det er krig i Europa. Det påvirker oss, men tenk hvordan det påvirker matvareprisene og energiprisene for dem som knapt har noe å leve av.

I mitt engasjement som politiker i over 20 år har jeg sett at verdens fattigste har opplevd en enorm framgang. De to–tre siste årene er det en tilbakegang. Jeg vet argumentasjonen. Jeg har hørt den så mange ganger: Ja, men vi får noen ekstraordinære kostnader. Ja, vi gjør det, men logikken er altså at vi tjener så mye at vi ikke har råd til å hjelpe verdens fattigste. Det er i realiteten det Norge velger å si. Så når land etter land sitter og lager et vanskelig budsjett fordi prisveksten er stor, de må kutte i sine of-

fentlige utgifter, kan de si: Ja, Norge har valgt å kutte fra 1 pst. til 0,75 pst. Det er over 14 milliarder i rene kroner som vi skulle gitt til verdens fattigste. Det skuffer meg enormt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:27:18]: Jeg hørte at det var ganske sterkt ladede ord i starten av innlegget til Ropstad da han kom inn på bistandsbudsjettet. Da er det nok viktig at man setter det litt i perspektiv til den tiden Ropstad selv satt som statsråd, for dette bistandsbudsjettet er større enn det bistandsbudsjettet Ropstad fikk vedtatt som statsråd. I nominelle kroner er det også mer penger til bistand i dette budsjettet enn det var i budsjettet vi vedtok i fjor høst. Så jeg tror man skal være litt forsiktig med å bruke de aller, aller sterkeste ordene.

Så er det det at vi nå tar imot så mange ukrainske flyktninger til Norge som vi gjør. Det er også å hjelpe folk som er på flukt, som er i en veldig vanskelig situasjon. Kostnadene for det vil også øke til neste år sammenlignet med i år – selv om det er kostnader i år også. De øker med ca. 13 mrd. kr. Det er de anslagene vi har nå; det kan være at det blir enda mer når det kommer til stykket, hvis situasjonen utvikler seg i den ene eller andre retningen i Ukraina. Men det er 13 mrd. kr som kommer oppå de 43,8 mrd. kr som ligger i bistandsbudsjettet. Hvis man ser det i sum – altså 43,8 mrd. kr pluss det beløpet jeg nevnte i stad – blir det i overkant av 55 mrd. kr som nettopp går til å hjelpe folk i nød, på flukt.

Jeg synes man skal være litt forsiktig med å bruke de aller sterkeste ordene. Det er ikke prosentmålet som er det viktigste fra år til år, selv om det har vært et langsiktig mål for norske regjeringer å holde seg til det, men det er at Norge er en stabil og trygg forutsigbar partner i ulike bistands- og utviklingsprosjekter. Hvis det da plutselig skulle vise seg oljeprisen går veldig ned, og at vi må kutte i bistandsbudsjetter, og at prosentmålet er det hellige, blir det helt feil. Det handler om å ha en stabilitet over tid i vår bistandspolitikk, at internasjonale partnere kan stole på oss, og at vi hjelper folk på flukt. Det kommer vi til å gjøre i et veldig stort omfang neste år når det kommer så mange ukrainere til Norge som må tas imot på en skikkelig måte.

Kjell Ingvold Ropstad (KrF) [11:29:24]: Jeg skal avsløre for finansministeren at jeg har jobbet med å finne uttrykk som presidenten ikke ville slå ned på, for jeg er opprørt. Og ja: Det er riktig at Norge skal være en forutsigbar partner, men forutsigbarheten har vært prosentmålet. Det er derfor regjering og storting har valgt å redusere når BNI har gått ned.

Hva er det som er den store utfordringen her? Nå har jeg ikke gått gjennom detaljene i hele proposisjonen for Utenriksdepartementet, men med all sannsynlighet gjelder det juridisk bindende avtaler, der en har lovt at

det skal komme midler, som blir kuttet i. Det er en enorm vridning i langsiktig tradisjonell utviklingshjelp fra Afrika, fra Afghanistan, fra Midtøsten over til Europa. Mye kan selvsagt forklares av krigen i Ukraina, og der skal vi stille opp, men konsekvensen for dem som vokser opp i Uganda, Malawi eller Afghanistan, er at de får mindre hjelp i en situasjon der pengene rekker kortere fordi prisveksten er større og matprisene høye. Det har over lengre tid vært en utvanning av bistanden. Det betyr at den reelle utviklingshjelpen blir lavere, og da hjelper det lite om en kan argumentere med at en samtidig bidrar.

Jeg synes det samme som utviklingsministeren og klimaministerens ga uttrykk for så sent som i august i Arendal, at heldigvis har vi prosentmålet, som en betegnelse på at vi alltid setter av en krone for hver hundrelapp vi tjener – minst – til å hjelpe dem som trenger det mest.

Jeg frykter konsekvensene av dette kuttet. Jeg frykter konsekvensene på bakken for hver enkelt som får mindre hjelp, men jeg frykter også signaleffekten som går rundt til alle land i verden når Norge – som er det landet som skiller seg så enormt fra alle andre land – velger ikke å fortsette med det prinsippet, men langt mer nærmer seg mange av de andre landene som ligger altfor lavt på bistandsprosent.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:31:40]: Dette er jo runden for de litt harde kommentarene og meningsbrytningene etter finanstalen, og jeg skal kommentere litt av det. Men la oss først bare glede oss over at vi gjør det innenfor folkestyrets rammer. Selv om vi kan være uenige og bruke sterke ord, spissformuleringer, kanskje er det litt fortvilelse også hos den enkelte, gjør vi det innenfor folkestyrets rammer, noe som vi siden 1945 har sett på som en selvfølge bare skal styrke seg i Europa. I dag er folkestyrets rammer under enormt press, og de grunnleggende verdiene vi står for i Norge, i Norden, i Europa er under enormt press, så at vi klarer å holde det demokratiske ordskiftet, diskutere og til slutt finne mange felles løsninger, er en enorm verdi.

Når finanstalen nå er starten på budsjettarbeidet, håper jeg at vi også på mange av punktene kan finne sammen i fellesskap, på tvers av tradisjonelle partiskillelinjer også, for det er noen krevende valg vi står overfor. Det ene valget vi står overfor, er: Skal vi som politikere, som folkevalgte og som statsråder bidra til at offentlig sektor skal legge ytterligere press på prisene, eller skal vi ikke? Jeg mener at vi ikke skal gjøre det, for det rammer spesielt folk med lave og middels inntekter hardt, og det kan ramme norske bedrifter hardt i neste omgang – og dermed arbeidsplasser. Derfor må det være en felles prioritering, selv om det kommer til å være krevende og tøft.

Så må vi, mener jeg, felles – selvfølgelig med ulike grader – prioritere nasjonal kontroll og at vi klarer å sette av nok penger til forsvar, til sivile sikkerhetsmyndigheter og til at vi har et politi som fungerer. Vi må dessverre bruke litt mer ressurser på beredskapslagring, for verden er mer usikker. Det må også bli et slags fellesprosjekt, selv med litt ulike innganger.

Vi merker også her at alle partier er, i ulike grad, opp-tatt av å få ned klimagassutslipp. Det må vi også klare å ha med oss i diskusjonen nå, samtidig som vi er i denne krisetiden. Så vil det være ulike syn på om man skal ha en rettferdig eller en – kall det hva du vil – urettferdig klimapolitikk. Jeg mener at vi bør ha en rettferdig klimapolitikk, for det er også bra for kommende generasjoner.

Så har jeg sett at noen velger å umyndiggjøre det at man har satsinger – f.eks. valgte Astrup i går å kommentere at det å satse på Nord-Troms og Finnmark med gratis barnehage nå var en rar satsing. Men det handler egentlig om det felles nasjonale prosjektet Norge er. Når det er spesielle utfordringer i visse områder og vi har sett de befolkningsutviklingstallene som er i Nord-Troms og Finnmark, er det en bekymring også for meg som bor i Hedmark. Da må vi legge en ekstra satsing der, nettopp for å bygge den delen av landet, og det er også viktig sik-

kerhetspolitisk at vi har befolkning i Nord-Troms og Finnmark. Jeg håper at man, når man går tilbake til sine egne partimøter, ser at det egentlig er noe av det norske prosjektet at vi setter inn ressurser i de områdene som trenger noe ekstra, og at også Høyre blir med på den delen av budsjettet.

Presidenten [11:34:45]: Kommentarrunden er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2023 legges ut til for behandling i et senere møte.

– Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:35:03]

Referat

Presidenten [11:35:03]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.36.
